

**การวิเคราะห์ภาวะผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย :
การศึกษาการบริหารงานสาธารณสุขในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
Leadership in Local Administration : The Study on Public Health Service
in District Administration Organization**

คมกริช ฤทธิบุรี

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์ภาวะผู้นำ และเสนอรูปแบบสภาพการณ์ภาวะผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย เฉพาะการบริหารงานสาธารณสุขในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยศึกษาในพื้นที่ อบต.ลำพญากลาง จังหวัดสระบุรี อบต.ปากน้ำปราณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อบต.โพหนอง จังหวัดชัยภูมิ

ผลการศึกษา พบว่า สภาพการณ์ภาวะผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารงานสาธารณสุข มีส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมและกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลเป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถบริหารงานด้านสาธารณสุขให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้การบริหาร การจัดองค์กร มีโครงสร้างและการจัดอัตรากำลัง การวางแผนงาน การอำนวยความสะดวก และการกำหนดนโยบายของกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล และพบว่า รูปแบบสภาพการณ์ภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในกรณีศึกษานี้มีองค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำในการบริหารงานสาธารณสุข 7 องค์ประกอบ คือ แรงจูงใจ ทักษะทางปัญญา ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ แบบแผนที่ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม การมีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุนและการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

รูปแบบสภาพการณ์ภาวะผู้นำที่เสนอ คือ สภาพการณ์ภาวะผู้นำที่มีอุดมการณ์ ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้นำ ความเชื่อมั่นในตัวของผู้ตาม การยอมรับการบริหารงานสาธารณสุขในองค์กร และการเปิดโอกาสการบริหารงานสาธารณสุขในองค์กรแบบมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : รูปแบบภาวะผู้นำ/ การบริหารงานสาธารณสุข/ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the generality of leadership in local administration, 2) to propose a model of leadership in public health service for district administration organization. The subjects were district administration organizations of Lamprayaklan in Saraburi province, Paknampran in Prachub Kirikhan province and Phonthong in Chiyaphum province.

The research results can be concluded as follows:

1. The leadership characteristics in public health service consisted of 7 factors: motivation, intellectual skill, conceptual skill, convention, leader-follower relationship, supporting system and transformative leadership.

2. The model proposed for leadership in public health service was composed of self-value perception, follower's reliance, acceptance of administration and participation.

Keywords : leadership model, public health management, local administration

บทนำ

การศึกษาภาวะผู้นำถูกกล่าวถึงความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรสู่ความสำเร็จ องค์กรในยุคโลกไร้พรมแดนต้องการภาวะผู้นำที่นำองค์กรสู่การปรับตัวและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย เฉพาะการบริหารงานสาธารณสุขในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของประเทศไทยที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มีเจตนารมณ์เพื่อการกระจายอำนาจ การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาภายในตำบล สามารถทำหน้าที่และกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เสริมสร้างแนวคิดประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีกระบวนการสอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีการเลือกตั้ง มีการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายสภา ที่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้นำ กับฝ่ายบริหาร ที่มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้นำ มีลักษณะเป็นนิติบุคคล พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุมการพัฒนาท้องถิ่นตนเองทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านการเมืองตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล (กองราชการตำบล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2543) ในส่วนการบริหารงานสาธารณสุข ซึ่งเป็นภารกิจตามกฎหมายและรับการถ่ายโอนจากกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงการมีกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับตำบลเป็นกลไกสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ประเด็นสำคัญในการศึกษา

การบริหารงานสาธารณสุขนั้น เป็นการนำเอาทรัพยากรการบริหาร (Administrative Resource) คือ วิธีการบริหารแผนงาน การกำหนดนโยบายสาธารณสุข การจัดองค์กร การอำนวยความสะดวก และควบคุมกำกับของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้งานด้านสาธารณสุขในท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารงานสาธารณสุข คือ (1) ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (2) กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล โดยมีภาวะผู้นำที่เป็นกระบวนการในการแนะและนำทางพฤติกรรมของคนในสภาพของการทำงาน (Nelson and Quick, 1997) และหมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ๆ (Gibson, Ivancevich and Donnelly, 1997) และคุณลักษณะเฉพาะบุคคล อันเป็นคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่มีอยู่ในตัวและติดตัวเสมอ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะพื้นฐานหรือสังคมใด (House and Aditya, 1997) เป็นปัจจัยที่กำหนดความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมาย และความเป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง (Bass, 1985) มีองค์ประกอบสำคัญของคุณลักษณะภาวะผู้นำ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) อำนาจและแรงจูงใจ (2) ทักษะทางมนทัศน์ (3) ทักษะทางปัญญา (4) แบบแผนที่ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ (5) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม (6) การมีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุน และ (7) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญของสภาพการณ์ภาวะผู้นำ (Leadership) ที่จะนำไปสู่การสร้างกรอบการศึกษาวิจัยโดยการสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำที่ยึดตัวบุคคลเพียงคนเดียว ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ พื้นฐานทางสังคม แรงจูงใจในการทำงาน ทักษะด้านมนทัศน์ และทักษะทางปัญญา (Carlyle, 1840 : 3, House and Aditya, 1997 : 409-474, Brown and Monberg, 1980 : 476, Stogdill, 1974 : 74-75) แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาพฤติกรรมผู้นำจำแนกออกได้เป็นสามกลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมการมุ่งคนของผู้นำ พฤติกรรมการมุ่งงานของผู้นำ และประสิทธิผลหรือความสำเร็จของงาน (Fleishman, 1953 : 153-158, Likert, 1967 : 123-233, McGregor, 1960 : 12, Blake and Mouton, 1985 : 115-119, Halpin, 1957 : 39-51) แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำที่ให้ความสำคัญที่การควบคุมสถานการณ์ในองค์กร ได้แก่ พฤติกรรมของผู้นำการสร้างแรงจูงใจ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม โครงสร้างงาน และอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ (Fiedler, 1967 : 538-551, House, 1971 : 321-338, Hersey and Blanchard, 1993 : 388-397) และแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำที่ให้ความสำคัญที่การนำความเปลี่ยนแปลงในองค์กร ได้แก่ การสร้างปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การสร้างแรงจูงใจ การมีบารมีหรือการมีอิทธิพลด้านอุดมการณ์ การกระตุ้นการใช้ปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและการสร้างแรงบันดาลใจ (Burn, 1978 : 20-22, Bass, 1985 : 43, Paige, 1977 : 1, Bass and Avolio, 1994 : 132-135, Tichy and Devanna, 1990 : 19-32, Yukl, 1998 : 317)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการณ์ภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะภาวะผู้นำในการบริหารงานสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อเสนอผลของการวิเคราะห์สภาพการณ์ภาวะผู้นำเป็นรูปแบบสภาพการณ์ภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ให้กับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสาธารณสุขในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสาธารณสุขในองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันตำบล หัวหน้าส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ระดับตำบล 3 แห่ง รวม 18 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานสภาบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าสถานีอนามัย ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 3 แห่ง รวม 21 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษา 1) การบริหารงานสาธารณสุขในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล 2) คุณลักษณะผู้นำ ได้แก่ แรงจูงใจ ทักษะทางสังคม ทักษะทางปัญญา แบบแผนที่ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม การมีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุน และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยจะวิเคราะห์สภาพการณ์ภาวะผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับบทบาทหน้าที่การบริหารงานสาธารณสุขที่กฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ซึ่งมีความครบถ้วนสมบูรณ์ในภารกิจด้านสาธารณสุขทั้ง 4 มิติ กล่าวคือ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณสุขเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามมาตรา 16 ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานด้านสาธารณสุข คือเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2556

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เน้นกระบวนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมแบบไม่มีส่วนร่วม และทางการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยคัดเลือกตามคุณสมบัติในงานวิจัยกำหนดจากตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละภาค จำนวน 3 ภูมิภาค ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลโพหนอง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี 3) องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบบันทึกการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษามากที่สุด เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เน้นแบบไม่เป็นทางการ ใช้วิธีผสมผสานการสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการประกอบกับการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น (ชาย โพธิสิตา, 2547) เป็นการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์แบบใช้มาตรฐานสัมภาษณ์ปลายเปิด (ทวิศักดิ์ นพเกษร, 2548) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีรายละเอียดตามเหตุผลที่ผู้วิจัยต้องการถามคำถามกับผู้ถูกสัมภาษณ์หลายคน ด้วยคำถามเดียวกัน คำถามแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ประวัติผู้ตอบคำถามเพื่อสร้างความคุ้นเคย คำถามสืบค้นแนวความคิดของผู้ตอบ และคำถามเจาะ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ สนทนา พูดคุยด้วยคำพูดของเขาเอง

2) แบบสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตนี้ผู้วิจัยจะเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอก กระทำตนเป็นบุคคลภายนอกโดยไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมที่ทำอยู่ เพื่อไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกว่าจะถูกรบกวน

3) การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลขององค์การที่รับรู้ร่วมกันอยู่แล้ว ครอบคลุมข้อมูลพื้นฐาน ประเด็นสำคัญ สภาพปัญหา ที่ผู้วิจัยต้องการให้เกิดการตรวจสอบข้อมูลกันเอง (ทวิศักดิ์ นพเกษร, 2548)

4) การวิเคราะห์เอกสาร โดยกำหนดประเด็นและเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารเพื่อให้ได้คุณภาพตามต้องการ โดยประเด็นและเกณฑ์นั้นเน้นเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำในองค์การบริหารส่วนตำบล

5) ตัวผู้วิจัย ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูล การจดบันทึกข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช, 2543) เครื่องมือดังกล่าวได้รับการตรวจสอบและปรับปรุงทั้งในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ด้านความแม่นยำตรงเชิงโครงสร้าง และรูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวม มองจากหลายแง่มุม เน้นการศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามความจริง ด้านปัจจัยหรือตัวแปรความรู้สึกนึกคิด ความหมายที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ทางสังคม หรือสิ่งที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ (จุมพล หนีพานิข, 2511 : 220) เป็นการศึกษาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมในทุกมิติ พิจารณาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ในบริบทนั้น แสวงหาความรู้โดยเน้นความสำคัญของข้อมูลด้านการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ การให้ความหมายหรือการให้นิยามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมทางสังคมนั้น ๆ และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการตีความ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเป็นหลัก (สุภางค์ จันทวานิช, 2554 : 12) มีการวิเคราะห์จากปรากฏการณ์ที่เห็นในสภาพแวดล้อมของหน่วยวิเคราะห์ตามความจริง ให้ความหมายที่ลึกซึ้งเกินกว่าที่ปรากฏให้เห็น โดยนำเอาข้อมูลที่ได้จากกระบวนการวิจัยมาจัดทำให้เป็นระบบ โดยการแยกแยะองค์ประกอบและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลให้สามารถเข้าใจถึงการดำรงอยู่หรือความเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์สภาพการณ์ภาวะผู้นำ ใน อบต. ทั้ง 3 แห่ง ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาอยู่ โดยกำหนดการวิเคราะห์ไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยทำการค้นคว้า และสร้างข้อสรุปจากประเภทของเอกสารของ อบต. ทั้ง 3 แห่ง แห่งละ 1 ชุด ตามประเภทที่กำหนดไว้ คือ (1) ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ข้อมูลหมู่บ้าน ข้อมูลประชากร (2) ข้อมูลโครงสร้าง อบต. ได้แก่ โครงสร้างคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล (3) ข้อมูลรายงานการประชุมคณะกรรมการบริหาร อบต. รายงานการประชุมจัดทำแผนสุขภาพ รายงานการประชุมคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล และ (4) ข้อมูลแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสาธารณสุข ได้แก่ แผนบริการสาธารณสุข แผนบริหารงานสาธารณสุขทั่วไป เป็นต้น

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารตามประเภท โดยจัดลำดับตามเวลา และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ยึดเนื้อหาข้อมูลเป็นเกณฑ์ ได้แก่ หัวข้อ ทิศทาง คุณค่า วิธีการ ลักษณะ เนื้อหา แหล่งที่มา กลุ่มเป้าหมาย สถานที่ ความขัดแย้ง ความลงท้าย เวลา ซึ่งเป็นวิธีการจำแนกประเภทข้อมูลในเอกสาร (Holsti, 1969 ; อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2554 : 152-153) โดยผู้วิจัยดำเนินการลดและตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง ให้การวิเคราะห์เนื้อหาชัดเจนขึ้น ทำให้ข้อสรุปของข้อมูลหนักแน่นขึ้น

ขั้นตอนที่สอง การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามโดยผู้วิจัยสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ตามแนว

ทางวิเคราะห์แบบอุปนัย จำแนกข้อมูลเป็นชนิด ตามขั้นตอนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล คือ การกระทำ กิจกรรม ความหมาย การมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ สถานที่ (Lofland, 1971 : 14-15, อ้างถึงใน นิศา ชูโต, 2551 : 141-142)

ขั้นตอนที่สาม การวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยผู้วิจัยสังเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร กับผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์ แล้วบูรณาการข้อค้นพบ เพื่อให้ได้รูปแบบสภาพการณ์ภาวะผู้นำในองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารงานสาธารณสุขที่เหมาะสมต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า สภาพการณ์ภาวะผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย กรณีการบริหารงานสาธารณสุขในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยผู้วิจัยได้มีการสรุปเชื่อมโยงมาจากผลการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำองค์กร การบริหารงานสาธารณสุขในองค์การบริหารส่วนตำบล และนำผลการศึกษามาเสนอเป็นรูปแบบสภาพภาวะผู้นำองค์กร ในการบริหารงานสาธารณสุขในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีองค์ประกอบในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานสาธารณสุข 2 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 3 แห่ง มีการจัดตั้งส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มีอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ว่าด้วยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดการองค์กรที่มีคณะกรรมการบริหารสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นคณะกรรมการหลัก มีตัวแทนจากคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ หรือเป็นที่ปรึกษาในส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม แบ่งกองงานออกเป็นงานย่อยมีการเชื่อมโยงงานบริหารอนามัยและสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน บริหารงานสาธารณสุขผ่านแผนงานและสอดคล้องกับปัญหาของท้องถิ่น มีการประสานงานแผนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแผนสาธารณสุขและตั้งข้อบัญญัติ วิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพจัดทำแผนงบประมาณ มีรายงานและการติดตามประเมินผล

โครงสร้างและการจัดอัตรากำลัง ในการบริหารงานสาธารณสุข มีนายก อบต. เป็นผู้บริหารโดยตำแหน่ง มีการจัดตั้งโครงสร้าง การแบ่งงานและระบบการบังคับบัญชาไม่ซ้ำซ้อน มีผู้อำนวยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมปฏิบัติงานตามภารกิจและสายการบริหารขึ้นตรงต่อปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ภายใต้การจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี ในการกำหนดตำแหน่งการจัดอัตรากำลังตามคำสั่ง แบ่งงานตามกรอบ ให้ตรงกับภารกิจและอำนาจหน้าที่ด้านสาธารณสุขของ อบต. มีการสนับสนุนการบริหารงานด้านการบริการรักษา ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ตำบล ในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในพื้นที่ร่วมกับชุมชน

การวางแผนสาธารณสุข โดยส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีแผนพัฒนาการบริหารงานสาธารณสุข ระยะ 3-5 ปี โดยนำแผนงานส่วนสาธารณสุขเป็นเครื่องมือ จัดสรรทรัพยากร สนับสนุนการบริหารงานสาธารณสุข จัดทำกรอบนโยบายและแนวทางการพัฒนาประจำปี ตามนโยบายของผู้บังคับการ ให้สอดคล้องกับโครงการที่เกี่ยวข้องกับส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตามลำดับ

การอำนวยความสะดวก พบว่า ด้านการอำนวยความสะดวกในส่วนที่มีความเหมือนกัน คือ ยึดหลักการกระจายและมอบอำนาจให้ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมกับ คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล และรพ.สต. มีนายก อบต. เป็นผู้นำด้านการอำนวยความสะดวกด้วยตนเอง ทั้งฝ่ายอำนวยความสะดวก แผนงานและโครงการที่ครอบคลุม การป้องกันและควบคุมโรค การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้งการจัดบริการงานสื่อสารและประชาสัมพันธ์ มีการทำหนังสือแจ้งและมอบกิจการปฏิบัติงานให้ผู้อำนวยความสะดวกส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

องค์ประกอบที่ 2 กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 3 แห่ง มีการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล โดยมีรายละเอียด คือ

โครงสร้างกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล พบว่า การจัดตั้งและการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล โดยสมัครเข้าร่วมดำเนินงานกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เมื่อปีงบประมาณ 2552 มีวัตถุประสงค์การจัดตั้งที่ชัดเจนสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ นายก อบต. เป็นประธานคณะกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุน มีคณะกรรมการบริหารคณะทำงาน และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่การบริหารแผนงานโครงการ และงบประมาณกองทุนชัดเจน โดยการสนับสนุนงบประมาณสมทบจาก อบต. ในการบริหารงานกองทุนให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้โครงสร้างที่แตกต่างกัน ตามบริบทของพื้นที่และท้องถิ่น

การกำหนดนโยบายสาธารณสุข มีความสัมพันธ์กับสภาพปัญหาสาธารณสุขของพื้นที่ โดยเป็นนโยบายการบริหารสาธารณสุขไม่ขัดแย้ง ประสานสอดคล้องชัดเจนและเข้าใจง่าย มีคุณลักษณะ ยืดหยุ่นได้ ครอบคลุมปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยผู้บังคับการเป็นผู้บริหารนโยบาย ให้มีความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ขององค์กร เช่น นโยบายการรณรงค์และป้องกันโรคติดต่อ ในเขตชุมชน นโยบายสร้างจิตสำนึกให้เด็ก เยาวชน และประชาชน “รักชุมชนรักบ้านเกิด” นโยบายเหล่านี้เกิดจากการมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจของประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กับเรื่องสุขภาพ ใช้เวทีประชาคมเป็นเครื่องมือหลักในการจัดทำแผนงาน โครงการของ อบต. ทุกเรื่อง และมี รพ.สต.เป็นแกนหลักในการประสานการดำเนินงาน

คุณลักษณะภาวะผู้นำ โดยมีองค์ประกอบสำคัญนำไปสู่รูปแบบสภาพการณ์ภาวะผู้นำ

ในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมี 7 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 แรงจูงใจ เป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความเป็นผู้นำ ในฐานะผู้ใช้ความสามารถของตนให้ผู้อื่นปฏิบัติภารกิจได้บรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากข้อมูลสภาพการณ์ภาวะผู้นำ ที่มีวิสัยทัศน์ด้านบริหารการพัฒนาองค์กรและสุขภาพประชาชน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนมาร่วมงาน เป็นผู้กำหนดทีมงานและแบ่งงานให้ผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เท่าเทียมกัน เปิดโอกาส ให้ผู้ทำงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รับฟังข้อเสนอความคิดเห็นผู้ร่วมงาน ไม่ใช่ตำแหน่งในการควบคุมบังคับ มีความรับผิดชอบต่องานและส่วนรวม ได้รับการยอมรับจากชุมชน หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร เป็นคุณลักษณะของผู้นำจริยธรรม

องค์ประกอบที่ 2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นคุณลักษณะที่แยกผู้นำออกจากผู้ตาม เป็นทักษะที่สำคัญในการดำรงตำแหน่งของผู้นำระดับองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาจากข้อมูลสภาพการณ์ภาวะผู้นำ มีความคิดริเริ่ม มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองตัดสินใจ มีความเข้าใจในภารกิจ บทบาทหน้าที่ ให้ความสนใจปัญหาของประชาชน พัฒนาและสร้างประโยชน์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน พยายามตอบสนองความต้องการ โดยนำความสัมพันธ์จากกิจกรรมที่มีความหลากหลายของชุมชนมาเป็นจุดเชื่อมโยงเป้าหมายการทำงาน “ได้ใจ” ของประชาชนเป็นแกนหลักในการทำงานเชิงรุก ใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ มีความสุขกับการทำงาน ทำให้ผู้ร่วมงานมีความสุข

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะทางปัญญา ที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารองค์กร ได้แก่ มีทักษะ ทางด้านความรู้ และประสบการณ์การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชน มุ่งสู่ความสำเร็จ และการเปลี่ยนแปลงสุขภาพของประชาชน ดำเนินกิจกรรมเชิงรุกอย่างทั่วถึงและครอบคลุม เป็นผู้นำที่สร้างตัวเองให้เป็น “ต้นแบบ” ให้ผู้ร่วมงานได้เห็นและปฏิบัติตาม แผนงานและกิจกรรม เอาไว้ควบคุมปัญหาสุขภาพ มุ่งเน้นความสำคัญของเป้าหมายและผลลัพธ์ของกิจกรรมทำงานเชิงรุก ลงถึงประชาชนด้วยตนเอง ผู้ตามและประชาชน มีความเชื่อถือและไว้วางใจ

องค์ประกอบที่ 4 แบบแผนที่ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ เป็นแนวทางของความเชื่อค่านิยม ตามธรรมเนียมปฏิบัติขององค์กร พิจารณาจากข้อมูลสภาพการณ์ภาวะผู้นำ นายก อบต.เป็นคนท้องถิ่น รักบ้านเกิด มุ่งไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันทั้งของผู้นำและผู้ตาม โดยมีกระบวนการที่มีขั้นตอนและมีแบบแผน รวมทั้งการพัฒนาความสามารถ มีระเบียบวินัยและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตาม ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กร

องค์ประกอบที่ 5 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในองค์กร ในการร่วมปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของตนให้บรรลุเป้าหมาย นำผลประโยชน์ขององค์กรและประชาชนมาเป็นตัวตั้งในการทำงานร่วมกัน ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ดี มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสุขภาพ เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้ตาม การติดตามสนับสนุน ชื่นชม

ให้กำลังใจ ความชัดเจนในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามในองค์กรทุกระดับ เป็นช่องทางให้ผู้ตามร่วมแสดงความคิดเห็น โดยผู้นำองค์กรสามารถชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ และเป็นผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถดำเนินงานตามผู้นำได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็น “ต้นแบบ” การดูแลสุขภาพให้กับประชาชน

องค์ประกอบที่ 6 การมีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุน โดย อบต. เป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาช่วยในการดำเนินงาน มีระบบสนับสนุนชัดเจนได้แก่ คน ทรัพยากร จาก อบต. มีการพัฒนาระบบการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจ สมทบเงินกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลตามกรอบการบริหารกองทุน มีการจัดทำแผนงบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ ทั้งมิติท้องถิ่น มิติชุมชนและมิติภาคี จัดพื้นที่รับผิดชอบการบริหารงานตามแผนโครงการ สถานการณ์ปัญหาและบริบทการสร้างสุขภาพชุมชนตามกลุ่มองค์กรที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านสุขภาพในพื้นที่ โดยผู้นำองค์กรเข้าร่วมกิจกรรมและมีความสัมพันธ์ในการดำเนินงานร่วมกับผู้ตามอย่างใกล้ชิด เน้นการขับเคลื่อนการบริหารงานสุขภาพในชุมชน โดย อสม. เป็นแกนหลักในการดำเนินงานภายใต้หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค หลักความถูกต้องและหลักบูรณาการ

องค์ประกอบที่ 7 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการที่ผู้ตามได้รับการเสริมกระตุ้นแรงจูงใจ การเป็นแบบอย่าง ความสำเร็จของผู้นำ อบต. โดยแรงจูงใจนั้นสามารถมีอิทธิพลและบารมี ให้ผู้นำและผู้ตามมีแนวทางร่วมกันในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลที่ผู้นำเน้นการกระตุ้นส่งเสริมผลักดันให้ผู้ตามเกิดปัญญาในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจ พิจารณาจากสภาพการณ์ภาวะผู้นำองค์กรในการบริหารงานสาธารณสุขใน อบต. ทั้ง 3 แห่ง มีการนำอิทธิพลและบารมีในการเป็นแบบอย่างของ “ต้นแบบ” ในการนำปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพประชาชน เป็นผู้นำที่คำนึงถึงปัจเจกบุคคล โดยสนใจและให้ความสำคัญ การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือให้โอกาสส่งเสริมความรู้และพัฒนาศักยภาพผู้ตามและประชาชน ส่งผลให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่นความตั้งใจในการมีส่วนร่วมบริหารงานสาธารณสุขในพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมาย โดยผู้นำองค์กรเป็นผู้กระตุ้นแนวคิดในเชิงบวกให้ ผู้ตามเกิดปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ โดยเป็นต้นแบบแนวความคิด “สำนึกรักบ้านเกิด” ให้แก่ผู้ตาม ประชาชนภายใต้การทำงานแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ และผู้นำองค์กรเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามเกิดกำลังใจและเห็นคุณค่าในการทำงานเพื่อมุ่งประโยชน์ส่วนรวมขององค์กรและท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบเกี่ยวกับการบริหารงานสาธารณสุขในองค์การบริหารส่วนตำบล 2 องค์ประกอบ คือ ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

มีการจัดตั้งส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมี

- 1) การจัดการองค์กร ที่มีคณะกรรมการบริหารสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นคณะกรรมการหลัก มีตัวแทนจากคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพร่วมเป็นคณะกรรมการ มีการจัดทำแผนสาธารณสุขและตั้งข้อบัญญัติ วิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพ จัดทำแผนงบประมาณ มีรายงานและการติดตามประเมินผล สอดคล้องกับการศึกษา การกระจายอำนาจด้านการส่งเสริมสุขภาพ ในประเทศเม็กซิโก สวีเดน และนิวซีแลนด์ : ในเรื่องการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ ได้มีความก้าวหน้าค่อนข้างมาก โดยมีทั้งคณะกรรมการสุขภาพเขตที่ดูแลเรื่องสุขภาพ และรัฐบาลท้องถิ่นที่ดูแลเรื่องการส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะ โดยกฎหมายรัฐบาลท้องถิ่น ค.ศ. 2002 ได้ระบุอย่างชัดเจนในเรื่องบทบาทและหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่นในเรื่องนี้ และยังได้มีการแบ่งหน้าที่ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น (จิรบุรณ โทสงวน และคณะ, 2552)
- 2) มีโครงสร้างและการจัดอัตรากำลัง มีการแบ่งงาน และระบบการบังคับบัญชา สอดคล้องกับการศึกษาภาวะผู้นำ เพื่อความเป็นเลิศในการบริหารงานเป็นทีมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดหนองบัวลำภู : ผู้นำให้ความสำคัญเรื่องการแบ่งหน้าที่ของพนักงาน โดยการจัดสมาชิกให้เหมาะสมกับงานและพิจารณาความสามารถของสมาชิก (ธเนศ ยุคินตวนิชชัย, 2549) และสอดคล้องกับการศึกษาบทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการบริหารงานสาธารณสุขระดับตำบล อำเภอเมืองและอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี : ศักยภาพในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มาจากศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีโครงสร้างด้านสาธารณสุขรองรับอย่างชัดเจน และมีงบประมาณที่เพียงพอในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน (สุนี วงศ์คงคาเทพ และคณะ, 2540)
- 3) มีการวางแผนสาธารณสุข ซึ่งแผนการพัฒนาการบริหารงานสาธารณสุขระยะ 3-5 ปี เป็นเครื่องมือจัดสรรทรัพยากร จัดทำกรอบนโยบายและแนวทางการพัฒนาประจำปี ที่เกี่ยวข้องกับส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับภาวะผู้นำด้านความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ และกระบวนการวางแผนด้านการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่น ความสามารถในการจูงใจให้เชื่อถือศรัทธาและยอมรับ การประสานงานความสามารถในการแก้ไขปัญหา การมีวิสัยทัศน์

ในการพัฒนา (สุภาวดี ติมีนพระ, 2548) โดย John C. Maxwell ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์ไว้ว่า ผู้นำที่ดีต้องทุ่มเททุกอย่างให้กับทุกสิ่งที่คุณทำ ไม่เพียงแต่ต้องทุ่มเทความรู้ความสามารถทั้งหมดที่มีอยู่ แต่ยังคงไม่เกี่ยงงานหนักและทุ่มเทให้หมดทั้งแรงกายและใจ สำหรับในการทำงานใดๆ นั้น ผู้นำต้องรู้จักลำดับความสำคัญของงาน ทำงานที่มีความสำคัญก่อน รวมถึงมีการวางแผนในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ (John C. Maxwell, 2002) และ 4) การอำนวยความสะดวกที่มีการยึดหลักการกระจายและมอบอำนาจให้ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล และรพ.สต.มีนายก อบต. เป็นผู้นำด้านการอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับการศึกษาภาวะผู้นำเพื่อความเป็นเลิศในการบริหารงาน เป็นทีมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้นำให้ความสำคัญเรื่องการแบ่งหน้าที่ของพนักงาน โดยการจัดสมาชิกให้เหมาะสมกับงานและพิจารณาความสามารถของสมาชิก มีการสื่อสารด้วยการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งมีการควบคุมงานโดยชี้แจงเป้าหมายของงานและสามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ (ธเนศ ยุคันตวนิชชัย, 2549)

องค์ประกอบที่ 2 กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 3 แห่ง มีโครงสร้างกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล มีการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลโดยสมัครเข้าร่วมดำเนินงานกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยมีการกำหนดนโยบายสาธารณสุขที่มีคุณลักษณะยึดหยุ่นได้ ครอบคลุมปัญหา และความต้องการของประชาชน โดยนายก อบต. เป็นผู้บริหารนโยบายให้มีความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ขององค์กร ยึดหลักการนำวิถีชุมชนที่มีอยู่เดิมมาเป็นแนวทางปรับปรุงและแก้ไขปัญหา ใช้เวทีประชาคมเป็นเครื่องมือหลักในการจัดทำแผนงานโครงการ และมี รพ.สต. เป็นแกนหลักในการประสานการดำเนินงาน สอดคล้องกับคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะตัว ผู้นำจะต้องหาวิถีทางเพื่อก้าวไปข้างหน้าเสมอ โดยต้องมีจุดมุ่งหมายและทิศทางที่ชัดเจน (John Adair, 2003)

คุณลักษณะภาวะผู้นำในการบริหารงานสาธารณสุข มีองค์ประกอบสำคัญ นำไปสู่รูปแบบสภาพการณ์ภาวะผู้นำในองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 แรงจูงใจ เป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความเป็นผู้นำ การให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการณ์มุ่งคนหรือมุ่งงานของผู้นำ ซึ่งจะถูกกำหนดโดยระบบแรงจูงใจของผู้นำ (Fiedler, 1967 : 538-551) สอดคล้องกับแรงจูงใจในลักษณะของการให้รางวัลเพื่อแลกเปลี่ยนกับการยินยอมให้ปฏิบัติตาม โดยมีกระบวนการสร้างอิทธิพลเป็นรากฐานและเป็นเครื่องมือทำให้เกิดความยินยอม (Bass, 1995 : 463-478) หรือพฤติกรรมที่ผู้นำเป็นผู้ขายความคิดให้ทำ (selling) เสริมแรงให้กับ ผู้ตามด้วยการให้รางวัลหรือชมเชย (Hersey and Blanchard, 1993 :

388-397) สอดคล้องกับแรงจูงใจในการทำงานของภาวะผู้นำเชิงแลกเปลี่ยน (transactional leadership) คือ เป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และสถานะระหว่างกันเพื่อมุ่งถึงความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ (Burns, 1978 : 20)

องค์ประกอบที่ 2 ทักษะทางปัญญา การมีทักษะทางด้านความรู้และประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชาชน มุ่งสู่ความสำเร็จและการเปลี่ยนแปลงสุขภาพของประชาชน ต้องมีทักษะความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถ และ “รู้จักจริง” ในเรื่องการแก้ไขปัญหาของประชาชน มุ่งสู่ความสำเร็จและการเปลี่ยนแปลงสุขภาพของประชาชน เป็นผู้นำที่สร้างตัวเองให้เป็น “ต้นแบบ” ให้ผู้ร่วมงานได้เห็นและปฏิบัติตาม สอดคล้องกับการมีทักษะทางปัญญา ได้แก่ ระดับเชี่ยวชาญ ความเชื่อมั่น ความคิดริเริ่ม และการเปิดใจกว้าง (Brown and Monberg, 1980 : 476)

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การเป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่มรับผิดชอบในภารกิจ บทบาทหน้าที่ สนใจและตอบสนองความต้องการของประชาชน เป็นแกนหลักในการทำงานเชิงรุก มีวิธีการเข้าถึงชาวบ้าน โดยสร้างความสัมพันธ์จากกิจกรรมที่มีความหลากหลายของชุมชน ใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และเป็นจุดเชื่อมโยงเป้าหมายการทำงานเกี่ยวข้องกับทักษะทางปัญญาของผู้นำที่มุ่งงาน (initiating structure) และเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มและมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ด้วย (Fleishman, 1953 : 153-158)

องค์ประกอบที่ 4 แบบแผนที่ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ แนวทางของความเชื่อ ค่านิยม ตามธรรมเนียมปฏิบัติขององค์กรที่พิจารณาจากข้อมูลสภาพการณ์ภาวะผู้นำ นายก อบต. เป็นคนท้องถิ่น รักบ้านเกิด มุ่งไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันทั้งของผู้นำและผู้ตาม โดยมีกระบวนการที่มีขั้นตอนและมีแบบแผน รวมทั้งการพัฒนาความสามารถ มีระเบียบวินัย และประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กร สอดคล้องกับแบบแผนแนวทางปฏิบัติของผู้นำที่มุ่งงาน จะมีการชักนำให้มีการสร้างแบบแผนที่ดี (Fleishman, 1953 : 153-158) เป็นแบบแผนสำหรับยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่ม (House, 1971 : 321-338)

องค์ประกอบที่ 5 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในการร่วมปฏิบัติงานหรือกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่นำผลประโยชน์ขององค์กรและประชาชนมาเป็นตัวตั้งในการทำงานร่วมกัน ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ดี เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้ตาม การติดตามสนับสนุน ชื่นชมให้กำลังใจ ความชัดเจนในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามในองค์กรทุกระดับ เป็นช่องทางให้ผู้ตามร่วมแสดงความคิดเห็น โดยผู้นำองค์กรสามารถชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ และเป็นผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเป็น “ต้นแบบ” การดูแลสุขภาพให้กับประชาชน สอดคล้องกับการศึกษาภาวะผู้นำเพื่อความเป็นเลิศในการบริหารงาน เป็นทีมของผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรธานี

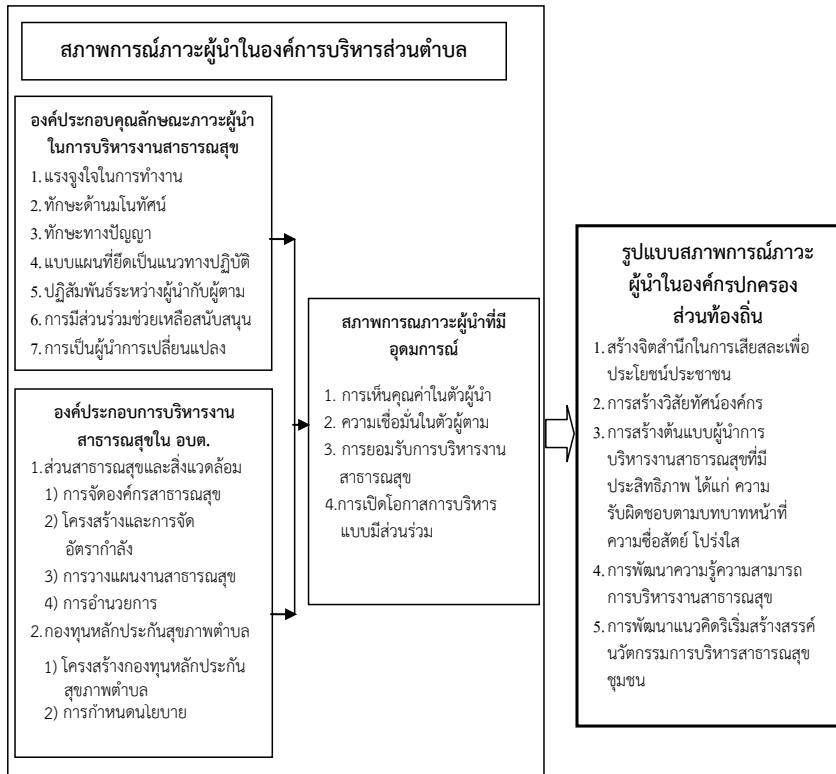
และจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้นำให้ความสำคัญกับเรื่องความกล้าหาญ อดทน กล้าตัดสินใจ มีความยุติธรรมเห็นแก่ส่วนรวม มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีความเชื่อมั่นในตัวเองและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองได้ สำหรับด้านความเป็นเลิศในการบริหารงานเป็นทีม ผู้นำให้ความสำคัญในเรื่องการจัดกิจกรรมกลุ่มด้วยการประชุมและการทำประชาคม รวมถึงการประชุมสัญจรนอกสถานที่ มีการระดมสมองเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น และยอมรับในความคิดเห็นที่ดี รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน (ธเนศ ยุคันตวนิชชัย, 2549) สอดคล้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามกับความเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนและมีแบบแผน เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามในลักษณะที่ผู้นำเป็นผู้ให้กำลังใจ กระตุ้นและชักจูงผู้ตามของตนในการที่จะรับผิดชอบหน้าที่ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถ ระเบียบวินัยและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กร (Burns, 1978 : 440) โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม ไม่เกิดขึ้นเพียงกับผู้นำที่มีตำแหน่งอยู่ในอำนาจสูงสุดเท่านั้น แต่ยังเกิดได้กับทุกระดับ (Paige, 1977 : 1) โดยมีการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลว่าเป็นลักษณะสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งมีผลต่อความพึงพอใจที่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำ (Bass, 1985 : 82)

องค์ประกอบที่ 6 การมีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจ สมทบเงินกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล มีการจัดทำแผนงบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน กองทุนหลักประกันสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษากระบวนการทำงานและปัจจัยเงื่อนไขในการบริหารงานสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการบริหารงานสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำการทำงานเป็นทีม การมีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของประชาชน (ปิยพร ขนอม, 2554) สอดคล้องกับการศึกษาการกระจายอำนาจด้านการส่งเสริมสุขภาพในประเทศเม็กซิโก สวีเดน และนิวซีแลนด์ ในทุกประเทศที่ศึกษานี้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและทำให้ประชาชนได้รับผิดชอบให้บริการส่งเสริมสุขภาพของพื้นที่ของตนมากขึ้น (จิรบุรณ โดสงวน และคณะ, 2552) สอดคล้องกับการเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ทำให้ผู้ตามร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ (Fleishman, 1953 : 153-158) มีพฤติกรรมเป็นมิตร ใส่ใจในสวัสดิการความเป็นอยู่ และความต้องการของผู้ตาม โดยให้การสนับสนุนและสร้างบรรยากาศที่ดีของการทำงานรวมทั้งให้การนับถือต่อศักดิ์ศรี และปฏิบัติตนกับผู้ตามอย่างเสมอภาค (House, 1971 : 321-338)

องค์ประกอบที่ 7 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำสามารถมีอิทธิพลและบารมีให้มีแนวทางร่วมกันในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล เป็นที่ผู้นำเน้นการกระตุ้นส่งเสริมผลักดันให้ผู้ตามเกิดปัญญา ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการสร้างบารมี (charisma) เป็นคุณลักษณะพิเศษในตัวผู้นำ (Bass and Avolio, 1994 : 132-135) สอดคล้องกับการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เป็นรูปแบบอิทธิพลที่ไม่ใช่มาจากอำนาจตำแหน่ง หรือตามประเพณี แต่สังเกตได้จากการรับรู้ของผู้ตามว่าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติผู้นำ (Yulk, 1998 : 317) เป็นผู้นำที่คำนึงถึงปัจเจกบุคคล โดยสนใจและให้ความสำคัญ การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ ให้โอกาสส่งเสริมความรู้และพัฒนาศักยภาพผู้ตามและประชาชน ส่งผลให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่นความตั้งใจในการมีส่วนร่วมบริหารงานสาธารณสุขในพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้นำที่ให้การดูแล เอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ (Bass, 1985 : 85-91) โดยผู้นำองค์กรเป็นผู้กระตุ้นแนวคิดในเชิงบวก กระตุ้นให้ผู้ตามเกิดปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ โดยเป็นต้นแบบแนวความคิดการ “สำนึกรักบ้านเกิด” ให้แก่ผู้ตามและประชาชน ภายใต้การทำงานแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ โดย “การทำให้ผู้ร่วมงานตื่นตัวและเปลี่ยนแปลงในการตระหนักถึงวิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้ผู้ตามแสดงความคิดและเหตุผล เกิดความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ดีกว่าเดิม” (Bass, 1985 : 43-45) และผู้นำองค์กร เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้ตามและประชาชนเกิดกำลังใจและเห็นคุณค่าในการทำงาน เพื่อมุ่งประโยชน์ส่วนรวมขององค์กรและท้องถิ่น โดย “ผู้นำได้กำหนดเป้าหมายใหม่ในอนาคตที่ดีกว่าเดิม สร้างการรับรู้และความตระหนักในความจำเป็นและโอกาสที่องค์กรจะประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนด” (Tichy and Devanna, 1990 : 19-32) สอดคล้องกับการศึกษาถึงภาวะผู้นำกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ภาวะผู้นำ ได้แก่ การสร้างบารมี การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการสร้างแรงบันดาลใจ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง (สุธิญา พรหมมาก, 2554) โดย Stewart, G.L., Many, C.C. และ Sims, H.P. ได้กล่าวถึงบทบาทภาวะผู้นำ ; เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยเฉพาะในยุคปัจจุบันถือว่าภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับเรื่องความเปลี่ยนแปลง (change) การสร้างแรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจ และการใช้อำนาจเชิงอิทธิพล เป็นต้น ประกอบกับผู้นำแบบนักวิสัยทัศน์เป็นผู้นำที่ใช้บุคลิกภาพและความสามารถพิเศษ ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนเองเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดอิทธิพลกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจขึ้นแก่ผู้ตาม เพื่อเป็นผู้นำแบบชั้นยอดที่มุ่งพัฒนาผู้ตามให้มีความซื่อสัตย์ เพื่อใช้การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ (Stewart, G.L., Many,

C.C. and Sims, H.P., 1999)

จากผลการวิจัยและข้อค้นพบสามารถนำเสนอรูปแบบสภาพการณ์ภาวะผู้นำในองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นไทย กรณีการบริหารงานสาธารณสุขในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังภาพ

ภาพประกอบที่ 1 รูปแบบสภาพการณ์ภาวะผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

รูปแบบภาวะผู้นำในองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีการบริหารงานสาธารณสุขในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบที่มีความเรียบง่ายแต่สะท้อนสิ่งที่พบอย่างลึกซึ้งในส่วนของผู้ผู้นำมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของผู้นำที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติงาน ในการสร้างพลังและความศรัทธาให้เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจในการทำงาน

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ การบริหารงานด้านสาธารณสุขในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขที่เหมาะสม นำไปสู่การทำงานร่วมกันกับหลายภาคส่วนในชุมชน ภายใต้ระบบสนับสนุนการบริหารงานสาธารณสุขในเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทยที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเข้ามากำหนดนโยบายและทิศทางการทำงาน ให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาการบริหารงานสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเป็นรูปธรรม องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสาธารณสุข ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำรูปแบบสภาพการณ์ภาวะผู้นำไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับการบริหารงานสาธารณสุขในองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ประชาชนมีความพึงพอใจและได้รับการบริการด้านสาธารณสุขที่ดี

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการสร้างรูปแบบสร้างจิตสำนึกในการเสียสละเพื่อประโยชน์ของประชาชน การสร้างวิสัยทัศน์องค์กร การสร้างต้นแบบผู้นำการบริหารงานสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ ความซื่อสัตย์ โปร่งใส การพัฒนาความรู้ความสามารถ การบริหารงานสาธารณสุขและการพัฒนาแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารสาธารณสุข

เอกสารอ้างอิง

- กองราชการส่วนตำบลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2543). **คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร : อาสารักษาดินแดน.
- จิรบุรณ์ โตสงวน และคนอื่น ๆ. (2553). “การกระจายอำนาจด้านการส่งเสริมสุขภาพในประเทศเม็กซิโก สวีเดน และนิวซีแลนด์.” **วิจัยระบบสาธารณสุข**. 4 (มกราคม-มีนาคม 2553), 108-122.
- จุมพล หนิมพานิช. (2551). **การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2547). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2548). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 1 : คู่มือปฏิบัติการวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาคน องค์กรชุมชนสังคม**. กรุงเทพฯ : ชมรมพยาบาลชุมชนแห่งประเทศไทย.
- ธเนศ ยุคันตวนิชชัย. (2549). **ภาวะผู้นำเพื่อความเป็นเลิศในการบริหารงานเป็นทีมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- นิตยา ชูโต. (2551). **การวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพรินต์ติ้งโพร จำกัด.
- ปิยพร ขนอม. (2554). กระบวนการทำงานและปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนางานสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครศรีธรรมราช. **วิจัยระบบสาธารณสุข**. 5 (ตุลาคม- ธันวาคม 2554), 539-547.
- สุธีญา พรหมมาก. (2554). **ภาวะผู้นำกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุนี วงศ์คงคาเทพ และคนอื่น ๆ. (2540). **การศึกษบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานสาธารณสุขระดับตำบล อำเภอเมืองและอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี**. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2543). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2554). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี ติมีนตระ. (2548). **ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรมการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- Adair Jonh. (2003). **Notbosses but leader**. Talbot Adair Press, Westbury Monor, Compton Guildford.
- Bass, B.M. (1985). **leadership and Performace beyond Expectations**. New York : he free press.
- Bass, B.M., and Avolio, B.J. (1994). **Improving Organizational Effectiveness through Transformational leadership**. Newbery : park CA.
- Blake, R.R., and Mouton, J.S. (1985). **The managerial grid**. Honton, Texas : Gulf publishing.
- Brown, W. and D.Moberg. (1980). **Organization Theory and Management : A Macroapproach**. New York : John Wiley & Sons, Inc.
- Burn, J.M. (1978). **Leadership**. New York : Harper & Row.
- Fiedler, F.E. (1967). **Theory of Leadership Effectiveness**. NewYork : McGraw-Hill.
- Gibson, J.L., Ivancevich, J.M., & Donnelly, J.H. (1997). **Organization Behavior**

Structure Process. 9thed. New York : McGraw-Hill.

Hersey, P. and Blanchard. (1993). **Management of Organizational Behavior :**

Utilizing Human Resources. 5thed. Englewood Cliffs : Prentice hall.

Likert, R. (1967). **New Patterns of Management.** New York : McGraw-hill,

McGergor, D. (1960). **The Human Side of Enterprise.** New York : McGraw-Hill.

Nelson, D.L., & Quick, J.C. (1997). **Organizational Behavior : Foundations Realities and Challenges.** New York : West Publishing Company.

Paige, G. D. (1977). **The Scientific Study of Political Leadership.** New York :The Free Press.

Stogdill, R.M. (1974). **Handbook of leadership : a survey of literature.** New York :
The free press.

Tichy, R.M., and DeVanna, M.A. (1990). **The Tranfromational leader.** New York :
John Wiley and Sons.

Yulk Gary. (1998). **Leadership in Organization.** 4th ed. New York : Prentice hill.